

Szerkesztési iroda:
Csik-Szereda
Sultán-ház, (posta mellett)
hová
a lap szellemi részét illető
közlemények küldendők.

Kiadóhivatal:
Györgyjakab Márton
könyvnyomdája
hová
az előfizetési pénzek és
hirdetési költségek küldendők.

CSIKI LAPOK

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI HETI LAP.
MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN.

Előfizetési ár:
Egész évre 4 frt.
Félévre 2 frt.
Negyedévre 1 frt.

Hirdetési díjak:
3 hasábos petitsorért vagy
annak helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön minden
beiktatásnál 30 kr.

Nyitányi cikkek
soronként 10 kr-ért közöl-
tetnek.

Feltámadott, alleluja!

(spó) A húsvét rendkívüli örömtünnepe volt már az ó-frigyben a zsidóságnak, még teljesebb örömtünnepe a kereszténységnek.

A zsidóság a „pascha“ által emlékéztet az egyiptomi rabszolgaságból való kiszabadulásának és a Verestengeren való átmenetelésnek. A keresztények húsvétja szintén átmenetet jelent; átmenetet a bűn szolgaságából az údv legtisztább szabadságába, a halál árnyékából a világosság országába, a halálból a feltámadásba, a mulandóságából az örökéletre. A keresztények húsvétja örömmel teljes ünneplése a feltámadásnak a halál, és virágzásnak az enyészet fölött. A sírjából feltámadott Üdvözítőnek diadalmi zászlóján e szavak ragyognak: „Halál! hol van a te győzelmed? Veszendőség! hol van a te ösztönöd?”

Anélkül, hogy predikációt akarjunk tartani, a feltámadás dicső ünnepén mi is ezekkel a kérdésekkel fordulunk a lapok t. olvasóihoz. Följogosit erre korunknak uralkodó anyagelvi irányra, mely már a kereszténynek nevezett társadalom minden rétegébe be kezd hatolni, és nemcsak az emancipáltabb szellemeket, hanem az alázatosan hívő serog lelkét is veszedelmes befolyásolja.

A létért való szörnyű küzdelemben jobb lelkek is megelégednek látszanak az apostól figyelmeztetéséről: „Nincsen itten maradó városunk“; „Salvator várunk, a mi Urunk Jézus Krisztust, ki alázatos testünket az ő megdicsőült testéhez hasonlónak fogja változtatni.“ (Philipp 3.20) Megelégednek látszanak arról, hogy ezen életpályán nem végződik, hanem csak átmeneti állomás; hogy ezen élet csak előkészület egy további életre; egy rideg téli időszak az örök tavasz ébredéséhez; hogy a halálban minden nem végződik be, hanem a lélek, mint egyszerű és azért feloszlásnak vagyis enyészetnek alá nem vetett lény, örökre

fennmarad; sőt hogy az emberi test is, melyet az Istenember felvett és a mely arra van hivatva, hogy már e földön a Szentlélek temploma legyen, a halál tüneténél mint halandónak látszó mag vettetik el, hogy mint Krisztus megváltásának gyümölcse a Megváltóhoz hasonló alakban ébredjen és támadjon fel; meglátszanak feledkezni arról, hogy van lélek hallhatatlansága, elkövetkezik a testnek feltámadása és tartani fog az örök élet!

Hisz-e a tant manapság bár a keresztény társadalomnak is nagy egyeteme? Igazi, valódi benső örömmel ünnepli-e a feltámadás emlékeztetőnek dicső napját ma a kereszténységnek minden tagja? Sőt igazi örömmel, mert élő hitéből kifolyólag szegí-e ma meg a kisasszony-kalácsot és a húsvéti bárányt mindenik székely atyáknak is? Oly kérdések, melyekre első sorban feleljen az illetőknek öntudata; másod sorban mi is tehetünk egy pár észrevételt.

A mik a keresztény társadalomban az úgynevezett modern, vagy vallás nélküli erkölcs e zég alatt végbe mennek, alig egyezhetők meg a feltámadásban való hittel.

Az anyagiak utáni szertelen törekvés, a legközelebbi haszon lesése, a férfias és kitartó munkának kerülése az érzéki és játékvágy, a bajok és megpróbáltatások közben való eleséggedés kétségbeesés, az „enyém és tied“ közötti jogeszmének összetévesztése stb. a keresztény társadalomban, köz- és magán életben talán sohasem romlott oly kiszámítással, tervszerűen, kizárólagossággal és ijeszítő mértékben, mint éppen haladó és felvilágosult korunkban.

Avagy a feltámadásban való hit tanúsága-e pl. ha egy hivatali személyek, mint a kereskedők iparosok és napszamosok munkaszüneti napjait törvények, vagy más rendeletek nem szabályozzák? Ha a böjti időszak alatt is községekben szakadatlan az elszilajult ifjúság duhajkodása

és kicsapongása? Ha a böjtre és másnemül ünneptartóztatásra csak az reflectál, a kinek azt megszegnien módjában nincs? Ha a párbaj mániája és öngyilkosságok száma szaporodik? Ha a személy és vagyonbiztonság elleni merényletek a mi rendezettebb viszonyaink között is fel-felmerülnek? Ha egyfelől a nemes és keresztény érzületben gyökerező szolgálmányok („officium nobile“) igen ritka példája és az ünördek kizárólagos szolgálata a társas életet mind zárkóztatottabbá és ridegebbé teszi; másfelől a rossz gazdálkodás, könnyelmű élet, okatlan fényűzés és pazarlás addig terjed, hogy közönségesebb székely atyáinkainál is mindinkább hallani kezdjük az epikureusi jelszót: „a ki hátra marad, tegye be az ajtót“!

A keresztény társadalmi és hitéletnek oly körtünetei ezek, melyek elégségesek arra, hogy a gondolkodó és hívő léleknek is húsvéti szent örömeit esökkentsék.

Am legyenek ezek a kórak csak tünetei; de ne legyen maga a már alig gyógyítható betegség!

A polgári társadalom emelkedésének és üdvének is a valódi keresztényi és hívő élet teszi főfeltételét és biztos alapját.

Ha ennek garanciáit látjuk: akkor megnyugtathat, sőt az élet minden terhei és bajai között megvigasztal, felemel, a továbbira bátorít és igazi örömmel tölt el a húsvét magasztos ünnepe; azon életmentő hit, hogy feltámadunk; mert ő, a Világváltó előbb támadott fel! Alleluja!

E jelszóban üdvözöljük e lapok szives olvasóit!

A koresmajog megváltásának kérdéséhez Csikmegyében.

II.

Az előbbi cikkben ki lett fejtve, hogy megyénkben kit illet a szigorú jog szerint a kártalanítás, és hogy a községek minő alapon léphetnek fel kártalanítási igényükkel.

A „CSIKI LAPOK“ TARCZÁJA.

Húsvéti tárcza.

Fakó színű fellegek borítják az eget, s csak itt-ott tör át rajta a napnak egy-egy halvány sugára, hogy némi fényességet hintsen a komor tájképre. Az is csak pillanatig tart, s ismét eltűnik, hogy helyet adjon a lehangoló szürkeség színezeteinek.

A közel fekvő hegyek, mezők hóleppel vannak takarva, csendes a vidék, nincsen madárdal s mi sem hirdeti a beállott tavaszt.

El sem hinnék, ha a naptár nem jelezné, hogy itt van a keresztény világ legmagasztosabb ünnepe, a feltámadás, a hallhatatlanság ünnepe: Húsvét.

Mily magasztos eszmék vannak ez ünnephez fűzve, mily kínzó aggodalmaktól mentette meg az embert, a szeretet nagymesterének, Urunknak, Megváltónknak feltámadása.

Sötétség helyett örökvilágosság, a tudatlanság helyett felvilágosodás, a pusztulás helyett élet és a halál helyett a hallhatatlanság. Ezek azon eszmék, melyek a feltámadás ünnepén diadalra jutottak.

E nagyfontosságú ünnep évfordulójának megállapítása a kereszténység első századaiban sok vitaközlésre adott okot.

Húsvétnek legelső neve Pascha volt, e zsidó

szó annyit tesz, mint átmenetel; jelenté hajdan az öldöklő angyalnak átmenetelét a zsidó házak felett. A zsidók e napon bárányt ettek, innen származik a mai időben is divatos húsvéti bárány. Az első keresztények részint zsidókból, részint pogányokból lettek. Azok a húsvétot a Pascha napján ünnepelték, míg ezek Krisztus feltámadásának emlékére egy szabad napot, vasárnapot rendeltek. Ezen egyet nem értés utóvégre is zavarokat szült. Viktor pápa átokkal sújtotta az ázsiai keresztényeket, mivel húsvét napját nem ugyanazon napon ülték meg. A versengés mindaddig tartott, míg Nagy Constantin császár magát közbe nem vetette s a 325-ben tartott niceai zsinaton a dolgot szóba nem hozta.

Ezen zsinaton a résztvevők azt határozták, hogy húsvét a tavaszi nap-éjegyenlőség után beálló holdtöltére következő vasárnapra essék; ha az uban holdtölté épen vasárnap van, akkor húsvét 8-ad napra ünnepelendő meg. Ezen határozat értelmében nem eshetik húsvét márczius 22-kénél előbb és ápril 25-kénél hátrább.

A húsvét ünnepése hajdan 14 napra terjedt; 808-ban a mainzi egyházi gyűlés azt határozta, hogy a húsvét hetéből 4 nap; — a konstánzi zsinat pedig hogy 3 nap ünnepeltessek meg. Ma már hivatalosan csak két napot ünnepelünk, a harmadikat csak úgy rászuk.

A mint a fentebbiekből látjuk, a húsvét ünnepe az ébredés korszakával esik egybe. A természet levétközi halálos álmát, az anyaföld megsza-

badul hótakarójától, visszatérnek a lég dalosai, életre kél erdő, mező és hirdeti minden a feltámadást.

A támadás ünnepe új életet önt a társadalomba is. A vezeklés, a böjtt után az emberek kedve is felpezsdül s megkezdődik a zöld farsang.

Számos népszokás fűződik a húsvét ünnepehez. Ezek közé tartozik a nálunk is divatos üntözés, piros tojás.

A tojás jelképe az életre kelésnek, — amint a régi görög bölc Aristoteles mondja: „Minden mi él, tojásból kél.“ Közönségesen pirosra szokták festeni a tojást, mert a piros szín általában örömet, szerelmet jelent.

A tojásfestés eredete szintén a pogányságnál keresendő. Az újévet az ókorban általában a tavasz beálltakor ünnepelték s örömük kifejezésére egymásnak különféle színre festett tojással kedveskedtek. A görögök és rómaiak a piros színt tartották a legszebbnek.

Igy jutott a piros tojás hozzánk is. Jelenti pedig az örömet Jézus életrekelése és feltámadása felett. Azonban a mai korban különösen az öntözés alkalmával a piros tojás ajándékozásának egyéb jelentősége is van, azért vannak azokra karczolvá apró versecskék, szivecskék.

Én azonban diskret természetemnél fogva ennek jelentőségét világért sem árulom el; inkább boldog ünneplést kívánok!

Babilis.

Április 21.

Jelen cikk tárgyát az képezi, hogy a kártalanítási alap minő jövedelem után állapítható meg.

Ha a jogosítottak minden községben oly egyhangú megállapodásra tudtak volna jönni, mint jöttek a tushadiak a 80-as évek elején; akkor könnyű volna a korcsmajog értékét az abból nyert jövedelem alapján megállapítani. A tushadi jogosítottak ugyanis a 80-as évek elején egyhangúlag elhatározták, hogy 2 vagy 3 éven keresztül egyetlen egy jogosított sem fog saját személyében korcsmárolni, hanem eme jogukat kivétel nélkül kiadják hasznobérbe, amennyiben kimondották a hasznobéri szerződés egyik pontjában, hogy senkinek sem szabad máshelyről szeszt, bort, sört venni, eladni, mint csak a hasznobérlőtől és a hasznobérlő javára. Tushádon a jelzett időben kizárólag csak a hasznobérlő korcsmárolt. Itt tehát a hasznobér igazi értékmérője volt a korcsmajog után nyerhető jövedelemnek, a mely számokban kifejezve s a valóságnak megfelelőleg 3000 frtot tett.

Csak hogy a legtöbb községben a jogosítottak nem így jártak el. Ők kiadták a korcsmajogot hasznobérbe egy személynek, de ugyanakkor kimondották azt is, hogy bizonyos csekély összeg fizetése mellett mindenki szabadon korcsmárolhat nemcsak, de sört, bort, szeszt úgy a saját szükségletére, mint áruvárra, bárholman hozhat be, a melynek természetesen következménye lett az, hogy míg egyfelől az életrevalóbb rész igénybe is vette a saját jogát, korcsmárolt s ez által egy tisztességes jövedelemre tett szert; addig másfelől a hasznobérlő maga is számolva e körülménnyel, vagyis számolva azzal, hogy a korcsmárlási jogból egy községben nyerhető jövedelmén 10—20 jogosított kell megosztzkodni, csak felét, kétharmadát ígerte hasznobér gyanánt. Ezt a hasznobéri összeget tehát a korcsmajog értékének, a korcsmajogból húzott jövedelem nagyságának kizárólagos mércéjéül venni nem lehet, mert az csak egyik ága a korcsmajogból vont jövedelemnek; a másik ágát pedig azon viszonzatszolgáltatások teszik, a mit a fogyasztó közönség saját magának önkéntes megadóztatásával adott annak a politikai testületnek, a községnek — mely mint a jogosítottak ideiglenes engedményese — a korcsmárlási jog értékesítésénél őt, mint fogyasztót a ráfizetéstől megkímélte. A mihez pedig joga lett volna és reá nézve talán kényelmesebb is, mert utánjárás, ellenőrzés, kirívás nélkül jutott volna ama jövedelemhez, a mit így csak nagy utánjárással tudott a maga javára biztosítani.

Ugyanis köztudomású tény, hogy megyénk összes községeiben a korcsmárlásra jogosítottak, hogy a sok kellemetlenséggel járó községi pótdadó kivételét kikerüljék, a korcsmajog jövedelmét ideiglenesen átengedték a község kiadásainak fedezésére, s ezen jog értékesítését tényleg csakugyan a község kezelte már hosszabb idő óta.

A községnek mint ilyeneknek az állott volna első sorban érdekében, hogy kihasználja e jogot oly mértékben, a mely mértékben arra kiadásai fedezése tekintetében szüksége volt. Ezt megtehette volna s meg is tette volna kétségtelenül, ha nem állott volna szemben az engedményes fogyasztó közönségnek életérdeke; megtehette volna azáltal, hogy oly feltételek biztosítása mellett adta volna ki hasznobérbe, a mely feltételekkel Tushád adta ki 82-ben, hogy t. i. csak a hasznobérlő által árusított szeszt, bort, sört lehet fogyasztani, de idegen helyről behozni nem; vagy pedig a behozatalt csak magas taksa fizetése mellett engedte volna csak meg, a mikor aztán a hasznobér útján nyerhető jövedelem magassága feleslegessé tett volna minden más pótdadózat.

De ezt nem tette, nem tűzött ki ily szigorú feltételeket, hanem bizonyos csekély taksa fizetése mellett lehetővé tette mindenkinek nemcsak az áruvárra, hanem a behozatalt is; lehetővé tette pedig azért, mert számolni kellett a fogyasztó közönség érde-

kével, számolni kellett amaz előtte tudvalévő körülménnyel, hogy bármily magas legyen is a hasznobér, úgy ezt, mint a hasznobérlőnek vállalkozói nyereségét nem másnak, mint maguknak a jogosítottak legnagyobb részének, — a fogyasztó közönségnek kellett hordoznia, a mely a korcsmajognak hasznobérbe adása által nem tett egyebet, mint önmagát, mint fogyasztót adóztatta meg. És számolni kellett azzal a ténnyel is, hogy minél magasabb a hasznobéri összeg, annál nagyobb összegnek kell vállalkozói nyereségképpen a hasznobérlő javára befolyjni, a mely vállalkozói nyereség az egyesek zsebéből kivett olyan — a hasznobéri összeggel csaknem aqualisalódó adó — a melyből egy krajczár sem fordul a nagy közönség érdekére, javára. A mikor is aztán, ha volt út és mód arra, hogy ezen vállalkozói nyereség a fogyasztó közönség előnyére elenyésztesse a nélkül, hogy a korcsmajog teljes kihasználásai jogon esorba ejtetnék, a községnek egyfelől mint engedményesnek, másfelől pedig mint a közönség érdekei őrének, — ezen utat, ezen módot felkeresni és azt követni is kellett.

Az ekként egy személyben jogosult és kötelezettként szemben álló község meg is találta az utat abban és az által, hogy míg egyfelől a sör, bor és szesznek fogyasztásához már csaknem az életszükségletekig menőleg hozzászórt fogyasztó közönség részére kedvező feltételek mellett adván ki korcsmajogot, ezen cikkeknek olcsó árak melletti élvezését lehetővé tette; addig másfelől, hogy az alacsony hasznobér folytán a korcsmajogból elejtett összeg megtérüljön a kihasználással kedvezményezett község javára, arra a fogyasztó közönségre, a melynek érdekében nem használta ki teljes értékű a korcsmajogot, különböző rovatalok mint fa-, legeltetési-rovatal címén adót vetett ki, így biztosítván a maga részére a teljes kihasználás mellett elérhető magas jövedelmet. A fogyasztó közönség pedig mint olyan, ki ezen intézkedés által vagyoni előnyben részesített, — mert hiszen a vállalkozói nyereség az ő zsebében maradt, természetesen találta, hogy ő maga hordozza, ő maga fizesse azon különbözetet, mely a tényleges hasznobér és a teljes kihasználás mellett elérhető összeg között létezik, és mert más mód rendelkezésére nem állott, rovatalok: legelési, faizási stb. rovatal címén váltotta meg a községtől azon a hasznobéri szerződéssel minden egyes részére biztosított jogot, hogy bizonyos csekély taxa fizetése mellett bárki korcsmárolhatott, és bárholman hozhatott úgy eladásra, mint saját szükségletére szeszest italt.

E címen befolyt jövedelem tehát szintén a korcsmajog után nyert jövedelemnek tekinthető, a mit azon körülmény is támogat, hogy a rovatalok száma és nagysága minden községben aszerint változik, amint a korcsmajog hasznobére emelkedik vagy alászáll, s hogy ez a fogyasztó közönség abban a perczben megszűnik faizási, legelési stb. rovatalokkal adózni a kihasználással megbízott községnek, mihelyt ez a bérbe adásnál nem biztosítja többé az egyesek részére a szabad áruvárra és behozatalt, kifejezéseken annak, hogy ő, ki tulajdonosa az erdőnek, a legelőnek, a kire tehát a tulajdonban foglalt jogosítványok: a legeltetési és erdőlési jogosítványok gyakorolhatóságért egy indifferens harmadik személy t. i. a község részére és javára semminemű szolgáltatás nem róható, akkor, mikor minden jogalap nélküli címeken szolgáltatást vet ki maga-magára, ezen indifferens harmadik személy javára nem tett egyebet, mint kárpótolta azt, ki a korcsmajognak a fogyasztó közönség érdekében teljes ki nem használása miatt — egy bevezető és biztos jövedelemtől esett el.

Ilyen természete van a mi rovatalainknak, a melyek csaknem minden községben előfordulnak, a hol a korcsmajog teljesen kihasználva nem lett és a melyek

ép azért a korcsmajog után folyó jövedelmeknek tekinthetők s mint ilyenek a kártalanítási alap kiszámításánál figyelembe veendőek.

Ép így figyelembe veendő az azon jövedelmek is, a melyeket azok a korcsmárolók élveztek, a kik önjogon gyakorolták a korcsmárlást; figyelembe veendő legalább is azon összeg erejéig, a mely jövedelemösszeg erejéig adó rovatott ki. Ezen jövedelmekre első sorban maga a jövedelmet tényleg élvezett korcsmároló van jogosítva igényét bejelenteni, de a mennyiben ez eme jogával nem élne, vagy élni nem akarna, a bejelentési kötelezettség a községet, mint bejelentéseknél a jogosultak összeségét képviselő mandatarinust terheli, ki e tekintetben felelősséggel is tartoznék a viszonyoknak fentebb jelzett átalakulata folytán és a dolog természetéből kifolyólag.

Ugyanis a korcsmárlásra jogosítottakat: a belbirtokosok összességét megyénkben, a hol a közbirtokosság mint testület szervezve nincs, ma nem képviselheti és nem is képviseli más, mint a politikai község. Miután pedig e képviselő általános, az egészre szóló, e községnek kötelessége annak a körnek is megvédeni érdekeit a kártalanítási bejelentésnél, a mely a korcsmárlási jogot a maga személyében gyakorolta, abból jövedelmet húzott s e jövedelem után tényleg adót fizetett. Az állam kárpótól mindenkit, ki jövedelmet húzott e jogból s ez a kárpótlási összeg fogja képezni jövőre a vesztett jog értékét. Ez a kárpótlási összeg a jövedelmek nagysága után állapíttatik. Ha a jogosítottak elég ügyesek, elég élelmesek arra, hogy kimutatni, beigazolni és bejelenteni is tudják a korcsmajogból a község területén húzott jövedelmeknek összességét, akkor a kárpótlási összeg többé-kevésbé realizálni fogja a korcsmárlási jog értékét, de ha csak egy részét jelentik be a jövedelemnek, akkor a kárpótlási összeg is csak egy részét fogja képezni a jog értékének. És ehhez a csak részbeni értékhez is ép oly jogos igénye lesz annak a jogosítottnak is, a ki korcsmárolt, a kinek része után befolyó jövedelem pedig nem öregbítette az új vagyontárgyat, mint a mely része van annak, a ki maga nem korcsmárolván, az e jogán nyert és kimutatott jövedelem alapján állapíttatott meg a jogért adott kárpótlás összege. És ez természetesen is. A kárpótlás nem egyeseknek, de a jogosítottak egyetemének adatik, ez egyetemnek pedig a korcsmárló is ép oly tagja, mint a nem korcsmárló. A jog és érdek közösség reá nézve nem szűnt meg azáltal, hogy a jog jövedelmeztetése tekintetében időről-időre elszakadt a többségtől, s ezáltal kivonta magát a közös képviselő alól, mert ez az elkülönülés csak a kezelés, csak az időről-időre jövedelmeztes tekintetében történt. A jognak végleges elidegenítésénél s az elidegenítési érték megállapításánál a közös képviselő ő reá is kiterjed s az általa élvezett jövedelem ép úgy beszámítandó az érték megállapításánál, mint a többség által élvezett jövedelem, mert hisz ő is abból a jogból húzta jövedelmét, mint a mely jogból a nem korcsmárló többség húzta. A jog egy és ugyanaz, s ha egy, akkor nem jöhet kérdés alá a jövedelemélvezésnek különböző módzata és a személyeknek, kik azt élvezték, különböző categoriái.

Dr. Molnár László.

A németnyelv tanítása a csik-somlyói gymnasiumban.

— Két cikk. —

I.

A székely szülők aggodalmas kérdéseket kezdtek intézni hozzám afőlött: mi vár fiaikra a közoktatásügyi miniszteriumnak a németnyelv tárgyában közelebről kibocsátott rendelete következtében, az érettségi vizsgálaton s azon túl?

Oly fontos és életbevágó kérdés, mely elől lehetetlen kivált nekem elzárkóznom, s azért jónak látom az érdekeltek tájékoztatásául e lapok útján is a németnyelv tanítására vonatkozó intézkedése-

ket, az érintett magas miniszteri rendeletet, úgyszintén a csiksomlyói főgymnasium tanártestületének e tárgyban elfoglalt álláspontját megismertetni.

Előre is kijelentem, hogy egy tanárnak s így nekem is nem politizálni, hanem a fennálló törvényes intézmények korlátain belül lehet és kell mozognom.

Minthogy az 1888. december 17-én kelt 48,629. számú magas miniszteri rendelet azt követeli, hogy a németnyelv tanításának a Tantervekben és Utasításokban kitűzött célja a valóságban is eléréssék: mindenképpel szükséges az érdekelteknek tájékozni magukat az iránt, hogy miben áll és meddig terjed ezen „kitűzött” cél?

Lássuk először is a tantervet.

A németnyelv tanításának célja a tanterv szerint:

a) „Biztos nyelvtani ismereteken alapuló megértése az újabb német irodalom műveinek. b) Azon képesség, hogy a tanuló a középiskolai ismeretek köréből vett valamely tárgyról szóló magyar szöveget német nyelvre helyesen és szabatosan fordítani tudjon.”

A tanczél tehát: a német irodalmi műveket megérteni s könnyebb magyar szöveget fordítani.

Ha már ezzel összefüggőleg azon kérdés merül föl; hogy a német művek megértésében bennefoglaltatik-e a német élő beszédnek értése is? és a „fordítás” alatt értendő-e azon képesség is, hogy a gymnasiumot végző tanuló német fogalmazványt írjon vagy épen németül feleljen és beszéljen is? — akkor ama tantervi cél közelebbi megvizsgálásra és magyarázatra szorul.

Lássuk tehát másodsor: mit szólnak erre nézve a gymnasiumi tantervhez kiadott utasítások?

Az utasítások általános szakasza szerint „a német nyelvnek első sorban gyakorlati fontossága és haszna juttatott helyet a gymnasiumainkban. Ez élő nyelv tanításának egyik főfeladata azért a nyelvnek czélszerű begyakorlása. Mégis a gymnasiumi oktatás tervszerű keretében a németnyelvi olvasmány is az irodalmi műveltség megszerzésének lépészetébe tartozik, és benső kapcsolatban kell hogy álljon az alapvető magyar irodalmi tanulmányokkal.”

Ezen utasítás kettős célt látszik akarni, t. i. hogy a nyelv is czélszerűen begyakoroltassék s másfelől mégis a németnyelvi oktatás kapcsolatosan a magyar irodalmi tanulmányokkal az irodalmi műveltség megszerzésére irányuljon. Azt akarja, hogy a „kecske is jól lakjék és a káposzta is megmaradjon”.

Ebben én úgy vélek eligazodni, ha ezen kifejezés alatt: „a nyelvnek czélszerű begyakorlása” a német nyelv oly mérvű betanítását, illetve elsajátítását értem, minőt a tantervi cél kitűz; azaz: „hogy a tanuló irodalmi műveket megértsen és magyarázatra fordítsa”. Az irodalmi műveltség mint további feladat pedig abban áll, hogy a német nyelv is, mint a latin- és görögnyelv, a gymnasiumnál az általános műveltség a formai képzés szolgálatában állva, „a tanuló tapasztalatát oly újabb remek példákkal gyarapítsa, melyek az irodalmi alakítás elemelésének tanulmányozásához szélesebb és biztosabb alapot nyújthatnak”.

A gymn. tanczél ezen általános magyarázata nem elég világos és dagályos is lévén: lássuk a részletesebb utasításokat.

Ezekben a német „nyelvtanítás célja és módja” czim alatt következők vannak előrebocsátva:

„A német nyelv tananyagának meghatározásáról s feldolgozása módjáról még inkább áll az, mit az általános utasítás az egész gymnasiumi tantervre vonatkozva mond, hogy az „csupán az irányadó szempontok, az elrendülő célok kijelölése”, és hogy még a részletes utasítások nem tartanak igényt arra, hogy a különböző intézetek helyi viszonyainak, a tanártestületek egyéni felfogásának végkép határt szabjanak. Mert a német nyelv hazánk különböző vidékein különböző mértékben és elterjedésben élő nyelv, s így a növendékek helyenkint e nyelvnek kisebb nagyobb, itt egészen elégtelen, másutt közép szerű, itt ott teljes ismeretével lépnek a közép iskolába.”

„Ezen adott viszonyokat az oktatásnak se hogy sem szabad figyelmen kívül hagynia; azért a német nyelv tanításában, tekintettel a tanuló ifjuság nyelvi ismereteire, vidékekint különböző részleteket s különböző módszert kell alkalmazni.”

„A következő megjegyzések általában az oktatás czélját s módját, és különösen az egyes osztályok anyagát illetik, de egészben véve csak tájékozásra kívánunk szolgálni, nem pedig részleteiben és mindenütt egyelő módon követendő utasítást adni.”

Csak is ezen általános szempontot tartom Magyarországon ethnographiai viszonyai között a német nyelv oktatására nézve helyesnek és kivethetőnek.

„A további részletekben már több van mondva. Pl. a részletezés első alienája szó szerint a következő:

„A német nyelv nagyjából, habár nem kizárólagosan, gyakorlati fontosságánál fogva nyert helyet a gymnasiumi tantárgyak sorában. A czélszerű nyelv gyakorlás, a nyelvnek szóban és írásban mentül pontosabb elsajátítása tehát a tanításnak egyik fő célja. Ezen szempontból ajánlatos a német nyelvnek már a tanítás folyamában való szóbeli alkalmazása. A tanterv értelmében ez annál könnyebben eszközölhető, mint hogy a német nyelv tanítása csak a III. osztályban kezdődik tehát a magyar nyelvnek behatódott tárgyalása után és a tanuló ifjuság fejlettebb korában, midőn egy idegen nyelvnek erőbeli alkalmazásától a nyelvérzék eltompulását már kevésbé féltethetni. A mint tehát a tanulók nyelvismerete gyarapodik, az olvasmányok tartalmi tárgyalása, az elméleti ismeretek egybefoglalása, kellő óvatossággal német nyelven is eszközölhető sőt a legfelső két osztályban a tanítás már nagyjából német nyelven is folyjon!”

A mi itten felsoroltatik: az már tulterjed a németnyelvi oktatás azon tanczélján, melyet a tanterv a gymnasiumra kitűz. De a tanulók előbb részletezett első kategóriájánál, vagyis a tiszta magyar nyelvű intézetekben nem is lenne kivihető. Egyébiránt nem kell szem elől téveszteniünk, hogy az utasítások is, — mint elő bocsátva lön, — „csak tájékozásra kívánunk szolgálni”, nem pedig mindenben és mindenütt követendő utasítást adni.

Imets F. Jákó.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Boldog húsvéti ünnepeket kívánunk lapunk t. olvasóinak.

— Lapunk jelen száma a közbeeső húsvéti ünnepek miatt, nem mint rendesen szerdán, hanem vasárnap (ápril 21-én) jelenik meg.

— A helyi „Polgári olvasókör” javára húsvétnaposnapján a helybeli polgári ifjuság által rendezendő táncmulatság iránt általános érdeklődés mutatkozik s remélhető, hogy e mulatság egyike lesz azoknak, hol az ősi székely jökevő a legkiterjedt motívumokban nyilvánul.

— A csikmogyói evang. reformált körlelkészség csikszeredai imaházában kegyadományokból állított új szószek és korona ezen évi április hó 21-ik napján, délelőtti istentisztelettel kapcsolatosan fog felavattatni.

— Gyergyói hírek. A gyergyószentmiklósi szegény tanulókat segélyező egyesület táncmulatsággal egybekötött hangversenyét, a már meghatározott műsorról folyó évi május hó 5-én a Laurency János nagytermében tartja meg. — Szeszgyár lesz Gyergyószentmiklóson. Czifra Ferenc és fia kereskedő cég az engedélyt már megis kapta, az építkezés javában foly, s remélhető miszerint már a nyár folyamán a gyergyói közönség helyből szerezheti be szükségleteit. — Az idő Gyergyóban is teljesen megváltozott, a szép verőfényes tavaszi napokat a hidegtől zordon napjai váltották fel, folytonosan havazik s a szem bármerre tekiut mindenütt a tél megszokott színét látja.

— Az 1889. évi ujonczállítás a honv. miniszternek e tárgyban valamennyi törvényhatósághoz intézett körrendelete értelmében, a május hó 10-étől június 20-ig terjedő időn belül hajtandó végre és az 1868-ik, 1867-ik és 1866-ik években szüle-

tett hadkötelezettek álló három korosztály fog az ujonczállításra felhivatni.

— Rónai Jácint János címzetes püspök, pozsonyi nagyprépost, néhai trónörökösünknek és Mária Valéria főhercegnőnek magyar nevelője f. hó 17-én szívvelézés következtében meghalt. Életéből felemlítjük, hogy a magyar irodalomnak kiváló munkása volt, s mint ilyen több kitünő művet írt. A szabadságharcz napjait mint nemzetőri pap élte át, s a magyarok leveretése után külföldre menekült s ott is maradt az 1866-ban volt általános kegyelem kihirdetéséig. 1871-ben lett a néhai trónörökös tanítója s 1879-ig oktatta a történelemre. Később Valéria királykisasszony nevelője lett a királyné határozott kívánatára, s Rónai volt ki a királykisasszonyt teljesen magyar szellemben nevelte.

— Ferencz Ferdinánd főherceg mióta nagyon közel jutott a trónhoz, többet foglalkozik a magyar nyelvvel, mint azelőtt tette. A főherceg ért ugyan magyarul, de a beszédében nem nagyon bír gyakorlottsággal. Újabb időben több magyar lapot olvas, nem rég egy egész csomó szépirodalmi művet rendelt meg Budapestről és a magyar gazdasági viszonyokról is tájékozást igyekezik szerezni.

— Csikszentkirályon ismét lopási kísérlet fordult elő a lapunk egyik számában jelzett lopások felfedezése után. — Két süldőnek egyik szentkirályi gazda magánál kívánt szállást adni, azonban a községi előjárók és a csendörök gyors és erélyes nyomozása folytán a falkából „eltévedt” jószágok megkerültek s megkerült velük együtt a „szives” szállásadó is, kit a csendörök még aznap Szentmártonra, a járásbírószághoz szállítottak. — Most elmélkedhetik a „szállások” előnyei és hátrányai felett addig is, míg e tekintetben a bíróság részéről érthető magyarázatot kapna.

— Nyolczszoros gyilkosság történt a múlt héten Amerika Texas nevű városában. Ugyanis a saját gazdaságán King J. B. nevű bérlőt, feleségét és hat gyermekét éles fejszével megölték s azután rájuk gyújtották a házat. A gyilkosságot King maga követte el, mert attól félt, hogy apósa. kinek leányát szökötetés révén vette el, boszút áll rajta. („B.”)

— RÖVID HIREK. A király a budapesti szegényeknek 4500 forintot adományozott. — A királyné, hír szerint mindjárt a húsvéti ünnepek után meg fogja kezdeni Wiesbadenben a massage-kurát. — Salisbury márkai húsvét után Bismarck meghívására meglátogatja a kancellárt. — Haynald bíró érsek tegnap költözött át Fiuméből Abbáziába, hol hosszabb ideig fog lakni. — Népfelkelőtisztelő tanfolyamok ez idén is lesznek. Minden feldandár és huszárezred állomáson, a hol legalább is 10-en jelentkeznek, június hó 17-étől július 7-ig népfelkelőtisztelő tanfolyam lesz felállítva. A fülvétel iránt a folyamodásokat május hó 1-ig ama népfelkelési járás parancsnokságához kell benyújtani, melyek területén az illetők tartózkodnak. — A pápa beteg, de aggodalomra nincs ok, habár tekintve előre haladott korát, minden pillanatban a legrosszabbtól lehet tartani. — A párisi kiállítás megnyitásának ünnepegei végleg megvannak állapítva. A megnyitás május 6-án délután 2 órakor lesz. — Inség Trencsénmegyében, különösen a vágbesztercei és a bicsei járásokban, a lakosság a tavalyi rossz aratás miatt nagy inségben van. — Milios sikkasztás. A római városi adópénztárban e hó 12-én egy millió lírányi hiányt fedeztek fel. — Megrabolta a nyitrai székesegyházat valami elvetemült gonosztevő; az oltárról letördelte az ékítményeket s két ezüst kelyhet is ellopott. — Rudolf trónörökös emlékére görgénszentimrén emlékszóbot állítanak fel, s e célra az adakozások nagyban folynak eddig már 600 frtnál több gyűlt be. — Az aradi kereskedelmi és iparbanknál 335000 frt hiányt fedeztek fel a napokban.

Törvényszéki esernök.

A végtárgyalási teremből.

Kíváncsian nyitottam be a törvényszék nagytermébe, mert egy idő óta a vádlottak, a kikkel tartandó végtárgyalásokra én voltam jegyzőnek berendelve, nem igen jelentek meg s már-már boszszankodtam a dolgon; de most ott állt egy asszony s a kályha bevénel hidegtől dermedt kezét igyekezett felmelegíteni.

Az ajtó nyílására hátranézett s tisztességtudóan állott fel.

— Ön a vádlott?

— Én? — Én instálom özvegy Miklós Andrásné vagyok (Gyergyóremetéről); tessék urfi nézze meg ezt az irást, otthon azt mondták, hogy ide kell jönnöm a törvény elé, mert ha nem, esendőrkkel kísértetnek ide. — Szegény kis Erzsikém!

Két nelihez könnyesepp gördült le jóságos arczán s zokogva nyújtotta át a kék papírszeletet, melyből azonnal láthattam, hogy a mai végtárgyalásra mint vádlott van megidézve.

— Na ne busuljon jó asszony, bizzék a törvény igazságában s a bírák jó indulatában; nem lesz ebből olyan nagy dolog mint talán hiszi. Üljön le s várja míg a bíróság megérkezik.

— Értem instálom, de —

Az ajtót magam után betettem, nem akartam hallgatni a szegény asszony keserveit; az ügyiratokból már úgy is tudtam, mennyire ártatlanul került ide. Körülbelül egy negyed óra telhetett el, míg a kir. ügyész megjelent s a két szavazó bíróval és az elnökkel a végtárgyalási terembe mentünk.

Helyeinkre érve fenn hangon mondtam „Végtárgyalás özy. Miklós Andrásné szül. Portik Erzsébet ellen emberölés vétsége miatt“.

E szavak megdöbbentően hatottak az asszonyra s látszott a megindulás, mely rajta erőtvett; az elnök kérdéseire elég nyiltan, de szórakozottan felelt nem tudta megmagyarázni magának, hogy miért kérdik tőle, hogy hány éves, mi a vallása, milyen a családi alapota vagyona van-e, büntetve volt, imi olvasni tud-e?

Arra kérdésre, hogy van-e gyermeke? hangját a zokogás egészen elfojtotta alig lehetett érteni

Az az egy volt s nagyot kellett vétekeznem, hogy azt is a jó Isten magához vette.

Letörülte könyeit s figyelmesen hallgatta az ügyészi vádindítványt, mely őt a megejtett boncolásnál felvett jegyzőkönyv s a szakértő orvosi vélemény saját beismerése alapján emberölés vétségének elkövetésével vádolta.

Az elnök kérdéseire, hogy miként történt az eset, ismét zokogni kezdett.

Isten nyugosztalja szegény jó Andrásonat, nem erlette meg az örömet annak a gyermeknek, s az a kis leány is épen szakasztott mása volt apjának hisz,ők meg instálom, ha csak reá is gondolkodik úgy el szorul a szívem, mintha nem tudom mi lehet, hisz egyetlen árva gyermekem volt a kiért eltem becsülettel szerezttem meg a mindennapi kenyerét.

Csak vegyen erőt magán szólott az elnök jóindulattal beszélje el hogyan történt kis leányának elhalálása.

— Ha jól emlékszem a múlt évben karácsony felé volt, hogy kis leánykám beteg lett, azelőtt olyan volt mint az élet; a színe elváltozott s emi nem igen akart, féltékenyen őriztem pár napig már a rendes napi munkámra sem tudtam eljárni, mert a szomszéd asszonyra, kire máskor szoktam bízni a gyermekemet most, hogy beteg lett nem mertem rábízni.

Azon a napon történt, úgy látszott, hogy kezd magához jöni, emi kért s én nem tudtam adni, még kenyér sem volt a háznál.

Fagyos szél fujt keresztül a gyenge bordáját házon s én a kicsit az ágyból az alacsony tűzhely mellé egy párnára fektettem; olyan jól esett szegénynek. Hálásan és kéréleg emelte fel hozzám beszélés szeméit s én meg értettem, hogy ismét emi kér; a szomszédba szaladtam egy kis kenyeret kérni, alig pár pillanat múlva visszajövet az udvarról hallottam a gyermek sirását, berohantam s egyetlen drága kis leányom közel a tűzhöz — s ruhái lángban állottak — összeégett.

Az anyai fájdalom annyira erőt vett a szegény asszonyon, hogy a hangos zokogás elfojtására összeszorított ajkain alig tudta kinyögni, hogy gyermekét pár órai szenvedés után a halál megváltotta.

A kir. ügyész ítéleti indítványa után, mely 3 heti fogház büntetést kért az asszonyra kiszabni, az elnök azon kérdéseire, hogy kíván-e még valamit menteségére felhozni, szánalomra indító hangon mondotta:

— Nagyságos urak! eleget szenvedtem már; nagyobb büntetést nem tudnak reám mérni.

A felolvasott bizonyítványok az asszony erkölcsét és becsületességét a lehető legjobb színben tüntették fel s fedhetlen előéletéről tanuskodtak.

Ez érzékeny jelenetre a minden iránt hivata-

los ridegséggel viselkedő bíróságon is a részvét jelei mutatkoztak.

A törvényszék az asszonyt — tekintetbe véve az enyhítő körülményeket, melyek ártatlanságát oly hatalmasan támogatták — lehető legenyhébb 2 napi fogház büntetésre ítélte.

A megtartott tanácskozás után a tvszék újra megjelent a terembe.

„Ő Felsője a király nevében“ szólott az elnök szokott hivatalos hangján. Az asszony bizalommal nézett az emelvény mögött függő jóságos arczra; hisz nem lehet, az hogy egyetlen gyermekét is végtelen módon elvesztő ártatlan anyát a törvény szigorúan büntesse.

Harmadnap midőn a hivatalból hazafelé indultam, a szemem levő fogház udvaráról az asszonyt láttam kilépni.

Óvatosan figyelve jött ki az utra, mintha mindenki őt nézné félt, hogy valaki megkérdezi: hogy vajjon miért és mennyit állt ott? Pedig még egyszer elmondani azt a szívet gyöttrő fájdalmat! Hátha még el sem hiszik.

Elhaladva mellettem megismert.

— Köszönöm a jóságát urfi az Isten áldja meg.

A szegény jó asszony engemet is az egyik zöld asztal mellett látva, nem tudhatta, hogy én a könyörületességet csak érezhettem, de nem gyakorolhattam iránta.

Absti.

Csikszeredai piaczi árjegyzék.

Április 17-én.

Buza tiszta (hektoliterenként) 5 frt — kr. Buza közepes 4 frt 75 kr. Rozs 3 frt 50 kr. Arpa 3 frt — kr. Törökbuza 5 frt — kr. Zab 2 frt — kr. Borsó 15 frt. — Lencse 16 frt. Fuszulyka 14 frt — kr. Kása 16 frt — kr. Burgonya 2 frt 50 kr. Marhabús (kilogrammként) 26 kr. Sertésbús 40 kr. Berbéshús — kr. Szalma (métermázsánként) — frt 70 kr. Széna mm. 2 frt 20 kr. Ökör párja 250 frt — kr. Tehén párja 100 frt — kr. Faggyugyertya (kilogrammja) — frt 60 kr. Tüziifa kbm. (1 méter) 2 frt — kr. Malacz darabja 1 frt — kr. Lud — frt 80 kr. Bányán 2 frt — kr. Csirke párja 50 kr. 10 tojás 14 kr.

Felölös szerkesztő: Dr. BOCSKOR BÉLA.

Főmunkatárs: VITOS MÓZES.

Kiadó: GYÖRGYJAKAB MÁRTON.

40. sz.

HIRDETMEÉNY.

Mellyel közhírré tétetik, hogy a Ditró és Szárhegy községek tulajdonát képező

KÖNYVNYOMDA

a fürdő- és üzletigazgató-bizottmánynak folyó hó 3-án kelt határozatánál fogva folyó évi május hó 1-től kezdve három egymásután következő évekre, a Ditróban 1889. évi április 23-án d. e. 9 órakor megnyitandó nyílt árverezesen haszonbérbe adatik.

1) Haszonbérbe lehet bármely fedhetlen jellemű könyvnyomdászati szakképességgel bíró, keresztény vallású, magyar honpolgár, a ki Ditró — Szárhegy községekkel peresviszonyban áll.

2) A kiküldési ár évi haszonbértil 300 forintban állapítatik meg, s árverező 100 forint háttérpénzt letenni köteles.

Ajánló levelek ha szabályszerűen fel vannak szerelve, a szóbeli árverezés megkezdéséig szintén elfogadhatnak.

A feltételeknek többi pontjai hivatalos órák alatt a ditrói jegyzőnél betekínthetők kímásolhatók. (2—2)

Gyó-Ditró, 1889. április 6-án.

A borszéki fürdő- és üzletigazgató-bizottmány elnökségétől

FÜLÖP ISTVÁN,

jegyző.

SIKLÓDY PÉTER,

elnök.

(9—20.)

Költségvetés.

A költségvetés m. kir. belügyminiszter urnak 53,888. számú tűzrendészeti kormányrendelete 8. §-ának teljesen megfelelő és több tűzoltó-csapat által ajánlott s több község által megrendelt

TŰZOLTÓ-FECSKENDŐK- és SZEREKRŐL:

1 drb. soproni Seltenhofer-féle két vagy négy kerékű 5. 14. vagy 15 számú fecskendő 10 c.m henger-átmérő és előírt felszerelésekkel, u. m.: 4 méter szívó-tömlő és 6 méter vezető kender-tömlő, kulcsok, harapófogók, olajozó-kanna stb. apró felszerelésekkel	650 frt.
Külön rendelendő 60 méter, a magyar egységes esavarral ellátott I. minőségű kender-tömlő, 6 rézesavarral	117 frt.
1 drb. vízfordító kocsi, pirosra festve, vastengellyel, erősen vasalva, felszerelve 1 drb 300 lit. hordó, vasabroncsal és 1 drb 100 lit. káddal, belül vastag horganylemezzel béleelve	250 frt.
1 drb hordó és kád külön, esetleg a községek által felszerelendő szerkére, pirosra festve 42 frt.	
2 drb 6 mtr hosszú tűzlétra, 2 végén vasalva, festett	30 frt.
2 drb esákány, acélból, nyelezve és festve	7 frt.
2 drb tűzhorog, 7 méter hosszú nyéllel, festve	20 frt.
2 drb ék-alaku fejsze, acélból, erős fokkal, nyéllel, festve	5 frt.
4 drb villa,	6 frt.
2 drb lámpás, földbe beszúrható, 3 mtr. magos rudon és kézi lámpásnak is használható	16 frt.
Fuvar Sopronból	54 frt.
Összesen	1155 frt.

Fentírt gyári árából hajlandó vagyok tömeges megrendeléseknél 10%, irva tíz százalékot engedni. Tekintettel arra, hogy a gyárosok rendeléseikkel túlságosan fel vannak halmozva; továbbá, hogy a magas kormányrendelet értelmében a szerel beszerzésére nagyon rövid idő van hagyva; kérem becses megrendeléseket mielőbb nozzánu beküldeni. — Levélbeni felszólításra készséggel beutazom saját költséggel.

Riemer Ede, első székely gépraktár és „Soproni Seltenhofer Fr. fia“ megbízottja.

Ebbeli megkeresésekért kérem Boltresz Ferencz urhoz Csik-Karcsfalván fordulni.